

92.

IOANA POP-TUPIȚĂ

Înainte de-a pleca
Cheam-o aici pe mă-ta
Și îi mulțumește mult,
Pentru câte ți-o făcut,
Dacă tată n-ai avut.
Ți-o dat din a ei viață
Și te-o legănat pă brață,
I-o fo greu de bună samă,
Să sie tată și mamă.

93.

Frunză verde rozmalin,
Hai, măi, mire, să-ți întin,
Că pornești în sat străin
Și ești gata de plecat,
Din Oncești în altu sat.
Da văd că ești supărat
Că pe cine-ai așteptat,
Dusu-s-o și n-o-nturnat.
Că pe cine aștepti tu,
Nu zine acas-altu.
De-ai știi c-ar zini al tău
tată,
Cu toții l-am si așteptată
Da el nu poate să zie,
Cu uiaga să-ți întie,
La a ta căsătorie.
Nu știu, de acolo nu-i lasă
Ori mai bine-i ca și-acasă.
Înainte de-a pleca,
Cheam-o aicia pă ma-ta
Și îi mulțumește mult,
Pântru câte ți-o făcut,
Dacă tată n-ai avut.
Ți-o dat din a ei viață
Și te-o legănat pă brață.

Oncești, 2015

Povești din Maramureșul Istoric

Fata ce nu știa toarce

Era o femeie ce avea o fată care nu voié să toarcă. Într-o zî, s-o supărat pă ié ș-o luat o rudă ș-o luat-o la bătaie, pă după o claie de fân. Din întâmplare, o trecut p-acolo cu sania un fecior care le-o văzut și le-o-ntrebat:

- Mătușă, de ce bați fata?

- Cum să n-o bat, că, ia, mni-o tors tăta cănepă ce-am avut-o ș-amu s-o apucat să toarcă și claiă asta de fân.

- Vai, mătușă, dămni-o mie, că mama atât de mult are de tors...

- No, ie-o.

Ș-o luat-o ș-o dus-o la mă-sa și i-o povestit tăte cele întâmplare. Mă-sa i-o făcut un caier mare de fuior, de i l-o dat să-l toarcă. Fata o luat caieru`, o mârș cu el înt-o cameră ș-o-nceput să zdere, deoarece n-o știut să toarcă, da` la ié o zânit o babă batrână, ce avé curu` mare și buzăle *dăbălate* (lăsate în jos) ș-o întrebat-o:

- De ce zderi?

- Cum să nu zder, mătușă, că, ia, ce caier mare mni-o făcut și io nu știu toarce.

Atunci baba i-o zâs:

- Știi ce, ți-oi toarce ieu caieru`, dar cu o condiție: când îi si mnireasă să mă chemi lângă tine, după masă.

- Cum să nu, mătușăcă, te-oi chema!

Și așe baba s-o apucat de tors și i-o tors tare iute și tare bine caieru` de fuior. Fata o dus tortu` la mama feciorului, i l-o arătat, o văzut că-i tare bine tors și pă loc o și fost nunta. Și așă că, după ce s-o cununat la beserică, nuntași o mârș la casa mnirelui, s-o așzat la masă ș-o-nceput să petreacă. Când petrecerea era în toi, de prin șatră o apărut pă pragu` de la tindă și baba cé hâdă. Mnireasa, de cum o văzut-o, o-nceput

s-o strâge:

- Mătușă, mătușăcă, haida aici, hai, intră după masă, hai aici lângă mine!

Și așa, baba o ajuns după masă, lângă mnireasă.

Mnirele, de cum o văzut-o, o ș-ntrebat-o pă mnireasă:

- Cine-i femeia asta?

- Eh, o mătușăcă, o mătușăcă de-a mé!

Atunci, mnirele o făcut ce-o făcut, s-o făcut pă după mnireasă ș-o întrebat-o pă babă:

- Mătușăcă, spune-mi drept, de ce ești așa de hădă? Iar baba i-o răspuns:

- Ei, dragu` mătușî, de când mă știu, tăt am tors, și tăt am tors, și vezi că de-atâta tors, curu` mni s-o lățat, buzăle mni s-o lunjât și uită-te la mine cum arăt.

Ceea ce i-o spus baba, i-o dat de gândit mnirelui și după nuntă, femeia lui n-o mai fost slobod să toarcă.¹

Țăganu` la muncă la nănaș

Într-o zî, țăganu` o mărs la lucru, la nănaș. Femeia i-o dat să prânzască. După ce-o prânzât, țăganu` i-o zâs nănașului:

- Ce-ar si să-mi dai și gustarea?

Și i-o dat-o. Apoi:

- Ce-ar si să-mi dai și cina?

Și i-o dat-o. După-ce i-o dat și cina, țăganu` i-o zâs nănașului:

- He, hei, nănașule!

După cină și tata mneu s-o culcat, și s-o pus în pat să doarmă, ș-o durnit tătă zua.

A doua zî de dimineață, nănașu` îl trezește pă țăgan și pleacă cu el la coasă. O cosât ce-o cosât, da` țăganu` să tăt uita când a apăré femeia cu mâncarea. Colo, după amniazâț, cu oala prinsă-n peteică (plasa înnodată), o apărut și femeia cu mâncarea. Furios, nănașu` strâgă la ié:

- Amu să zine cu mâncarea, tu, femeie?

Ié o lăsat jos oala cu mâncarea ș-o luat-o la fugă câtă casă. Supărat foc, nănașu` dă cu pticioru` în oala cu mâncarea, oala s-o îmburdat șă tătă mâncarea s-o vărsat. Atunci, țăganu`

94.

Frunză verde de mălin,
Hai, măi, mire, să-ți întin.
Până-s cu uiaga-n mână
Și de neam și de vecină.
Că ești gata de plecat,
Din Oncești în altu sat.
Da te vād tare supărat,
Că pă cine aștepti tu,
S-o dus, nu zine altu.
Că pă când ai credințat,
La a tău tată ai poruncit,
Pă poștă până-n pământ,
Să să gate și să zie,
Că tu pleci la cununie,
Cu cine țe-o fost drag țăie.
Nu știu, poșta n-o sosât
Ori tată-tău o putrezât,
Că eu nu îl vād aici.
De-ar si dus în altă țară,
Ar si zinit înt-asară,
Ar si zinit astă noapte,
D-apoi din pământ nu poate.
Nu știu, de-acolo nu-i lasă
Ori mai bine-i ca și-acasă.
Înainte de-a pleca,
Cheam-o aici pă mă-ta,
Mulțamește-i creșterea.
I-o fost greu de bunăsamă,
Să sie tată și mamă.

Oncești, 2015

95.

Măieran cu creangă aleasă,
Să trăiești, dragă, mireasă,
Să trăiești mândră ți-i fața,
Mândră să-ți sie viața.

¹ Performer Maria Tupiță a lu` Ionu Grigoriță, Mara, 80 ani, 2012.

Mult mă uit roată pân casă,
Nu văd ochi ca la mireasă,
Așă mândrii, mititei,
Joacă lacrimile-n ei,
Nu joacă de bucurie,
C-așteaptă un tată să zie,
Cu uiaga să-ți întie,
Că tu pleci la cununie,
Cu cine ți-o fost drag țăie.
Toate-n lume le-ai tomnit,
Numa-un lucru l-ai greșit,
Al tău tată n-o zinit.
A tău tată-i în mormânt,
Nu știi de a tău jurământ.
A tău tată îi sub glie,
Nu știi de-a ta cununie.
Tată-tău dac-ar zini,
Nu cred că s-ar bănui,
Cu ce mire te-ar găsi.
Nici nu s-ar supăra,
Cu ce mire te-ar afla.
Câte-n lume te-or mânca,
Pă mă-ta n-o supăra,
N-o supăra niciodată,
Ți-o fost și mamă și tată.
Eu aicia mă opresc,
Fericire îți doresc,
Fericire și noroc,
C-acelea-s pă primu loc.

Oncești, 2015

96.

Zi-mi ceteraș cum îi vré,
C-oi strâga cum oi puté.
Eu la mire i-oi strâga,
Să-i sie dragă lumea.
Cum mi-i mie cetera.
Mire, mire, om frumos,
Nu știu în ce târg ai fost,

i-o zâs:

- Hei, nașule, decât să înburzî oala cu mâncarea, mai bine-i spârgei capu` ei.

Și așe, o lucrat tăta zăua flămânzî. Deseară, când o ajuns acasă, mâncarea n-o fost gata. Femeia le-o zâs:

- Vai, de mine și de mine, că n-am gătat încă mâncarea, că uită-te c-o fâtat vaca la vecina, ș-o trebuit s-o ajut, da` am aici niște zamă de prune și niște sămătișă, hai, înbucăți până o gat! Și așe țâganu` o mâncat zamă de prune și sămătișă pă săturate. După aceea, femeia o adus la masă zamă de găină și carne de găină friptă. Țâganu` abdé o mai putut mânca încă ceva.

La urmă, nănașu` îl întrebă pă țâgan:

- No, țâgane, bună o fost mâncarea?

Iar țâganu`i-o răspuns:

- Bucatele o fost bune, numa nu le-ați știut pune.²

Povestea țâganului ce-o mâncat slănină în vinerea de Paști

Era în Vinerea Mare, vinerea de Paști. La marjânea cărării, țâganu` sta pă șanț și mânca slănină cu pită. O femeie ce trecea pă cărare l-o văzut și i-o zâs:

- Măi, țâgane, tu mânânci slănină în vinerea de Paști, nu te temni că te-a mânca vinerata?

- Ce vinerată, du-te și-ți vezi de treabă!

După ce-o gătat de mâncat, țâganu` o pornit la drum, păste câmp, câtă satu` vecin. Deodată, de după o tufă, o apărut un urs. Țâganu`, când l-o văzut ș-o zâs: „Măi, aiasta-i vinerata, ce mi-o zâs femeia ceie că m-a mânca”, și ș-o zâs în gând:

Vinere, vinerată
Mare ești și-ntunecată,
De te-ai uita-ncolo,
Cum te uiți încoace
Ce mamă de fugă-aș trage
Corciuri verzi, feriți-mă
Că de nu mi-ți feri,

² Performer Maria Tupiță, a lu` Ionu Grigoriți, Mara, 80 ani, 2012.

Tăte huc v-oi cufuri.
Iarbă verde, calcă-te,
Că de nu ti-i călca,
Tată huc te-oi căca!

Ș-o luat-o la fugă. În spate avea o jantă, care, cum fugé, îi bătea mereu în spate, iar lui i s-o părut că vinerata fuge după el, și-i gata-gata să-l prindă.

În capătul satului vecin, ajungând într-o uliță tinoasă, picioarele i s-o băgăt în tină, o pticat jos, iar janta i-o pticat după cap. Atunci, ș-o zâs în gându lui: „No, gata, m-o prins vinerata, ș-amu-s mort!” Ș-o stat acolo nemișcat. După un timp, pă uliță o ieșat la câmp cu caru cu boii un țaran, dar, cum n-o putut trece de țagan, o strâgat câtă aiesta:

- Măi, rădică-te și pleacă din uliță să pot trece!

Țaganu' să gândi: „Cum să mă rădic dacă-s mort?” și o stat acolo nemișcat. Atunci țaranu' o coborât din car și i-o dat câteva zdice. Țaganu' s-o rădicat plin de tină, și-i ceru zdiciu' țaranului, zăcând:

- Vinde-mi mie zdiciu' aiesta, că-ți dau cât ceri pă el, că io am fost mort și zdiciu' aiesta m-o înziet.

S-o târguit cât s-o târguit țaganu' cu țaranu' și până la urmă, țaranu' i-o vândut zdiciu' țaganului și-o plecat la treaba lui în câmp. Țaganu', cu zdiciu-n mână, cu janta-n umăr, intră în sat. La o casă, femeile plâneau și să văitau pân ocol.

Țaganu' le-o întrebat:

- De ce plângeți și vă văietați?

- Da' cum să nu plângem, când tătucu nost o murit!

- Da' nu mai plângeți, că io îl înziu iară.

- Da' poți tu să faci așa ceva?

- Pot!

Și așé țaganu' o intrat în ocol și-apoi în casă unde era mortu'. A scos afară pă tătă lumea și-o-nceput a-l bate pă mort cu zdiciu, dar dejaba, mortu' n-o mai înziet. Atunci, s-o gândit ce să facă? L-o pus pă mort la masă, o găsât o oală cu lapte prins pă stălajă, o luat groștior di pă oala și l-o uns pă mort cu groștior pă gură, să-și închipuia femeile că mortu-i ziu și mânâncă la masă, apoi o deschis ușa, și-o dat să fugă. Femeile o intrat iute-n casă, și-o văzut că țaganu' și-o bătut joc de mort, o fugit după el, l-o prins, i-o dat o bătaie soră cu moartea și i-o zâs:

Ce mireasă-ai cumpărat,
Văd că nu ești supărat.
Înainte de-a porni,
Cheamă-ți aici părinți
Și le mulțumește mult,
Mândră casă ț-o făcut
Și la școală te-o ținut.
Că să vede păstă sat,
Mândră casă ț-o gătat.
Părinți de la copii,
Nu așteaptă bogăți,
Nu așteaptă mare avere,
Numa un pic de mângâiere.
Iară zăc, iară mă-ntorc,
Să trăiești, să ai năroc.
Măieran verde pă munte,
Dumnezău Sfântu și-adjute.

Oncești, 2015

97.

Miresucă, ce-i cu tine,
Nănașile nu vreu bine,
Ț-o luat cununița
Și ț-o pus pânzătura.
În crucița uliți,
Plânge mama miresi,
Cu o albă ștergătoare,
După fată ca și-o floare.

98.

Uită-te măi, mire, bine,
Cine șede lângă tine,
Șădi o floare ca ruja,
Ce nu știi supărarea,
De-i putea, tu n-o-nvăța.

Șădi o floare ca macu,
Ce nu știi ce-i năcazu,
De-i putea nu i-l fa tu.

99.

Soacră-ta te-a ibdi mult,
Dacă fete n-o avut,
O avut numa feciori
Ș-o dus doru fetelor.
Să trăiți, s-aveți năroc,
Rălele să ardă-n foc,
Să trăiți, s-aveți tigneală,
Rălele să ardă-n pară.
Vă doresc fericirea
Că de rele îi plină lumea.

100.

Deo-i vedé că ȕ-a si bine,
Oi fa și io ca tine,
Deo-i vedé că ȕ-a si rău,
Oi sta și-oi mai feti eu.

101.

Înainte de-a porni,
Cheamă-ți cu drag părinții,
Mulțămne-le cum îi știi.
Mulțămne-le cu glas tare,
Te-o crescut ca pă o floare,
Fără nicio supărare
Și te-o dat la școli înalte,
La liceu, la facultate,
Nu să greblii cele coaste.

- Când îi vidé la vo casă așă ceva, să zăci: „Dumnezeu să-l ierte și să-l hodinea”, ai înțales?

Țăganu', ca vai de el, plecă mai departe. La o casă, oamenii tăiau porcu-n ocol. Țăganu' s-o oprit și-o-nceput să strâge:

-Dumnezeu să-l ierte și să-l hodinea!

Atunci, oamenii o lasat porcu', s-o dat după el, l-o prins și i-o dat o mamă de bătaie, zăcându-i:

- Când îi vidé așă ceva la vreo casă, să zăci: „Să să ungă furculițale și lingurițale”, ai înțales?

Scăpat din bătaie, țăganu' plecă mai departe. O ieșât din sat și o intrat în pădure. După un fag, un om își făcea nevoile. De cum l-o văzut, țăganu' o-nceput să strâge:

- Să să ungă furculițale și lingurițale! Când l-o auzât, omu' și-o rădicat iute pă el gatele, s-o-nbrăcinat, o fugit după țăgan, l-o prins, i-o dat o bătaie zdravănă și i-o zăs:

Când îi vidé așă ceva să strâji: ”Ihi!”

Bătut, năcăjât, amărât, țăganu' plecă mai departe. Ieșî din pădure, spre satu' vecin, dar la marginea pădurii era un râu, iar peste râu o punte îngustă, peste care trebuia să treacă. O intrat pă punte, dar când o fost la mnijlocu ei, ce s-o gândit: „Câte răle m-o mâncat, numa-n cur nu m-am cătat”, și s-ontors să să cate-n cur, dar întorcându-se să să cate-n cur, s-o-nburdat și-o picat în râu și cum apa o fost mare, iar el n-o știut înota, s-o înecat. Ei, uite-așe s-o sfârșât țăganu' ce-o mâncat slănină-n vinerea de Paști.³

Mărie și păduraru'

Mărie era o femeie tare mândră. Ié era măritată cu Ion, om de treabă-n sat. Avéu o casă-n capătu' satului, la marjânea pădurii. Cum stăté lângă pădure, Mărie mai meré pân pădure, după vreascuri de făcut foc, unde să-ntâlné cu păduraru'. Cum Mărie era tare mândră, păduraru' o pus ochii pă ié și așé că s-o-nțales cu ié că atunci când a cânta cucu, cucu, cucu, pă coastă, pân pădure, ié să iasă din casă, să margă-n pădure, ca să se întâlnească, lucru care s-o tăt repetat, până când Ion și-o dat sama. Într-o zî, când Ion o ajutat-o pă Mărie să ieie o oală cu apă-n crop di pă șpor, nu știu cum o rădicat de toarta oalii mai tare, că apa s-o vărsat pă Mărie și-o opărit-o, și așe

³ Performer Maria Tupiță a lu' Ionu Grigoriți, Mara, 80 ani, 2012.

că o fost musai să steie în pat. Sara, din nou cucu' cânta pă coastă, pân pădure, da Mărie ce era să facă, dacă n-o mai putut ieși din casă. O deștis fereasta ș-o început a cânta:

Cucule, pasăre mândră,
Du-te-n pădure și cântă,
Că s-o nădăit măgaru',
Și ț-o opărit cuibaru'!
Măgaru' s-o nădăit,
Cuibaru' ț-o opărit!⁴

Povestea găștelor

Un gazdă avea mai multe găște. Dimineața, când pleca la lucru, le scotea-n uliță la păscut și-și videea tătă zâua de treaba lui. Găștele pășteau tătă zâua de-a lungu' uliți, iar seara zâneu acasă, până ce o dat, în capătu satului, de-o mălăină, unde mălaiu' era în pângă, numai bun de mâncat. Au desfăcut pănușale ș-o început să mănânce. Au mâncat și azi și mâine, mai multe zâle la rând, până ce stăpănu mălăinii le-o prins și-o socotit paguba și ș-o luat plata. Așă c-o jumulit de pene tâte găștele și-o oprit una ca plată, iar la alta i-o legat cu o ață un bilet la grumaz, pân care-l anunța pe stăpănu` găștelor de cele întâmplăte. Seara, găștele, ca de obicei, s-o întors acasă, dar de data asta jumulite, una lipsă, iar alta cu biletu-n gât. Când stăpănu' lor a luat biletu` ce-o citit:

Bună sara, gazda nost',
A fura mălai am fost,
Am furat, cât am furat
Pân` stăpănu` ne-o aflat
Și de plată ne-o-ntrebat?
Sora noastră serbe-n oală,
Noi zânim în ptelea goală!⁵

⁴ Performer Ioan Burnar, Mănăstirea, 50 ani, 1980.

⁵ Performer Maria Vișovan, Ocna Șugatag, 60 ani, în 2012.

Vara să meri pă litoral,
Nicidecum la fân pă deal.

102.

Din părinți de omenie
Și pruncii trebe să sie.
Lași părinții tăi cu dor,
Mergi în casa socrilor,
Socrii cât de buni ar si,
Nu înlocuiesc părinții.
Ei de te-or mai supăra,
Tu în samă nu-i băga,
Că așe-i tătă lumea,
Cei tănieri ar comanda,
Cei bătrâni nu s-ar lăsa,
Musai să-nceapă cearta.
Aici de nu vi-ți vâjî
Puteți în Oncești zâni.

103.

Marian cu cetera,
Ceteraș vestit din sat,
Zi-mi oleacă de strâgat,
Ca să văd că n-am uitat,
Că de mult nu am strâgat,
Că pă la școli am umblat,
Ș-am avut mult de-nvățat,
N-am avut rând de strâgat,
Eu din Oncești am zânit,
Miresucă ca să-ți strâg
Ș-am zinit până la masă,
Ca să-mi văd pretina
mireasă.
Să o văd cum îi stă,
Miresucă tânără.
Ai putut încă feti,
Nu te-o sâlit părinți.

104.

Niculiță cel voinic

Nu mă face de rușâne
Că nănașu-i neamu meu
Mi-o plătit cum am vrut eu,
Amândoi cu nănașa,
De mulți ani lucră-n Franța.

Un țâgan trecea pă-nsărate pân pădure, cântând:

Cine cântă pă colnic,
Niculiță cel voinic,
N-are frică de nimnic!

105.

Faceți-mi loc măi, nuntași,
Că mă duc câtilinaș
Cu găina la nănaș.

Păduraru', care și el să-ntorcea spre casă, prin pădure, l-o auzit, și s-o gândit cum să facă să-l încerce pă țâgan, dacă-i fricos, ori nu. Așa că s-o urcat înt-un fag din marginea cărării și-o dat jos mantaua din spate, iar, când țâganu' o trecut prin dreptu' lui, i-o aruncat mantaua-n cap și-apoi o-nceput să râdă. Țâganu' o pticat jos și-o făcut pă el de spaimă. Când l-o auzât pă pădurar în fag răsând, țâganu', i-o zâs, curățându-și nădraji:

- Mai râzi, nu vezi cât îi și cât mai este?!

Ei, să nu sii voinic și fără frică, că poț' păți ca Niculiță.⁶

106.

Stau în loc și mă gândesc,
Găina cui s-o cinstesc,
Frunză verde și unu,
I-o dau lu nănașu,
Că nănașu-i de-omenie,
Mi-o plătit găina bine.

Țâganu' și capra

Înt-o zî țâganu' o trecut pă lângă o stână. Era după amiază. Oile erau mulsă iar putinele erau pline cu lapte. Păcurarii erau plecați cu oile în porneală. În staul, o rămas o capră știoapă, care nu s-o putut țâne de turmă. Când o văzut capra în staul și putinele pline de lapte, țâganu' l-o întrebat pă vătăf:

- De la capra asta aveți tăt laptele?

- Da!

- Nu mi-o vindeți mie?

- Io nu știu ce să zâc.

- Vă dau pă ié cât cereți.

Până la urmă, vătăfu' o făcut târg cu țâganu' și i-o vândut capra, după care i-o zâs:

- Măi țâgane, să nu crezi că Ț-a da atât de mult lapte capra, dacă nu-i hrăni-o ca lumea.

- Lasă pă mine!

107.

Zi-mi ceteraș cum îi știi
Horea mé și-a găinii
Că mă duc câtilinaș
Cu găina la nănaș
Frigând găina-n slănină,
Mi-am ars colții de la mână.
Frigând găina-n unsoare,
Mi-am ars colții de la poale.
Nănașu, dacă nu crezi,
Hai, afară să-ți arăt.

⁶ Performer Ioan Tupiță a Grigoriți, Mara, 82 ani, 2002.

Țăganu' o luat capra și s-o dus cu ie în sehelbe (plantație tânără). S-o urcat într-o loză (specie de salcie) mai mare, și-o-nceput a-i arunca jos crengi de loză cu frunză, să mănânce. Capra o mâncat până ce s-o hrănit, apoi s-o așăzat jos și-o început a rumăga, uitându-să-n loză, la țăgan. Când o văzut-o, țăganu' rumăgând și uitându-să la el, și-o zâs: „Vai de mine și de mine, amu-ș ascuță dinți să mă mănânce și pă mine”, apoi o-nceput să tremure ca varga, o pticat jos din loză, și-o murit. Capra, rămasă fără stăpân, spre sară s-o-ntors la stână.⁷

Judecata

Erau doi veri primari, Ion și Gheorghe, ce țănău un pământ frățesc. Tumna în mejdă era un cireș mare. Într-o primăvară, o ieșit amândoi în aceeași zi, la arat. Cum arau, cucu s-o așăzat în cireș, și-o început să cânte: *cucu, cucu, cucu*. Cum cânta, să tăt muta, când de-o parte, când de alta a cireșului.

- Ei, vezi că la mine o cântat cucu-ntâi, zise Ion.

- Ba nu, la mine o cântat, zise Gheorghe. Și așa o țănut-o-ntruna, nici unul nu s-o lăsat, până-o ajuns la judecată, pentru a stabili la care o cântat cucu-ntâi. Tăt judecându-se, o ajuns să-și vândă pemintele și unu și celălalt, ca să aivă cu ce plăti arvocați. O dată căpăta Ion câștig de cauză, o dată Gheorghe. După vreun an de judecată, s-o întors de la proces amândoi pă acelaș tren. Ion îl întrebă pă Gheorghe:

- Măi, de când ne judecăm, care am câștigat, la care dintre noi o cântat cucu? O dată am căpătat io dreptate, o dată ai căpătat tu dreptate. La care, Gheorghe îi zâce:

- Hai, să merem la un arvocat să-l întrebăm!

După ce s-o dat jos din tren, o mârș la arvocat și l-o întreat:

- Domnule arvocat, la care dintre noi o cântat cucu? La care arvocatu' le-o răspuns:

- Cucu ne-o cântat nouă, arvocaților, că noi am câștigat, nu voi.⁸

108.

Uitați-vă, măi, nuntași,
Câți bani are un nănaș.
Pă banii de la nănaș,
M-oi duce mâni în oraș,
Pă banii de la găină,
Mi-oi lua un ceas pă mână.
Ceas pă mână și poșetă,
La drăguț motocicletă.

109.

Ei, hai și iară hai,
Să trăiești, să ai tigneală,
C-aceie-i mai mare-n țară,
Și-apoi lume, dorule.

110.

Ei hai și iară hai,
Zi-mi ceteraș cum îi vré,
Io-i strâga cum oi puté.
Ș-apoi lume, dorule.

111.

Ei hai și iară hai,
Miresucă, tu, Ilea,
Stăi, oleacă cu nunta,
Că numa un ptic ț-oi strâga
Ș-apoi lume, dorule.

⁷ Performer Ioan Tupiță a Grigoriți, Mara, 82 ani, 2002.

⁸ Performer Gheorghe Moldovan, Vadu Izei, 50 ani în 2005.

112.

Ana

C-amu pleci de la mă-ta,
Acasă la soacră-ta
Și din câte aud eu,
Măritată-i tare greu,
Ș-apoi lume, dorule.

Ana era fată frumoasă-n sat. O peță Pătru, fecior mai sărac, da meșter bun. Pă Ana o pețât-o și Vasalie, care era gazdă și avea stătuturi (construcțiile din gospodărie) bune, noi. Părinții Anei o hotărât s-o mărite cu Vasalie, că era mai cu stare. La o vreme, după nuntă, Ana, când o mărș la bold după cumpărături, s-o întâlnit cu Pătru și aiesta i-o zâs:

- Hăi, Ană, cum să facem să sim împreună un ptic?

Ană i-o zâs:

- Știi ce? Haida, tu, desară la noi în coleajină. Io, când m-oi duce după lemne de foc, în coleajină, om si acolo împreună. Bine?

Și s-o despărțit.

Colecția MARIA ROMAN

Strigături de pe Valea Izei

Seara, după ce cei doi soți și-o gătat treburile p-afară, o intrat în casă, iar Vasalie s-o pus în pat să se hodiească. Atunci Ana i-o zâs:

- Măi, Vasali, tu nu știi numa să te-arunci în pat! În, du-te și adă o coșarcă de lemne!

Strigături la nuntă(alai):

- Cum să nu, Anucă, mă duc și-aduc tumna amu, o zâs Vasalie. Vasalie o luat coșarca și-o mărș după lemne în coleajină (magazie lemne), unde o dat de Pătru. Pătru, când l-o văzut, o scos metăru din jăb și-o-nceput să măsoare păreți.

Vasalie l-o întrebat:

- Ce faci, măi, Pă, p-aici?

- Tare bine-mi place cum ți-ai făcut colejna asta și vreau să-mi fac și io una la fel, zâsă Pătru.

- Bine, măsoară, i-o răspuns Vasalie, care și-o umplut coșarca cu lemne.

Pătru o gătat și el de măsurat, i-o dat noapte bună lui Vasalie și-o plecat. Vasalie o mărș și el cu lemnele-n casă. Ana l-o întrebat:

- Cu cine-ai grăit afară?

- Ia, cu Pătru, cu meșteru', c-o zânit să măsoare colejna, că vre să-și facă și el una la fel.

113.

Ei' da asta-i nuntă nu-i
minciună
Da tăt omu-i cu voie bună.

Performer Ileana Peter, 79
ani, Săliște, 2016

114.

Ei, hai și iar hai
Da zi ceteraș apăsat
Că mi-i tare de strâgat,
La mire de închinat.

Performer Ileana Peter, 79
ani, Săliște, 2016

După ce Ana o gătat cina, o cinat și s-o pus în pat să doarmă amândoi. După o vreme, când Ana o mărș în sat la cumpărături, s-o-ntâlnit din nou cu Pătru, care i-o zâs:

- Mi-ai făcut-o tu, Ana, că l-ai trimăs pă bărbatu-tău după lemne de foc, n-ai zânit tu, cum ne-o fost vorba, iar Ana i-o zâs:

- Vai de mine, ce să siu făcut dacă el o luat coșarca când o văzut că nu-s lemne și-o plecat după lemne. Da` știi ce? Haida, tu, deseară la noi în șură. Când io-i mere să bag de cină la marhă, om si împreună, bine?

- Bine, io zâs Pătru.

Sara, pă când Ana făcé cina, o intrat și Vasalie-n casă și dă să se așeză pă pat, dar Ana i-o zâs:

- Du-te și tu și bagă la marhăle cele niște fân, nu aștepta să le fac io pă tâte!

- Cum să nu, zâse Vasalie, și plecă la șură să bage de cină la marhă. Da` pă când o intrat în șură, Pătru iară era cu metăru-n mână și măsură. Atunci Vasalie l-o întrebat:

- Ce faci, mă, Pă, iară aici?

- D-apoi, m-am gândit că dacă-mi fac colejnă ca a ta, să-mi fac și grajd cu șură la fel. Și-am zânit să măsor, i-o zâs Pătru.

- Bine, măsoară, i-o zâs Vasalie.

Pătru o gătat de măsurat, Vasalie de băgat fânul-n iesle la marhă, o ieșât amândoi din șură, și-o dat mâna, și-o zâs noapte bună și s-o despărțât. Când Vasalie o intrat în casă, Ana l-o întrebat:

- Da cu cine-ai grăit afară?

- D-apoi cu Pătru, că vre să-și facă și el grajd cu șură ca a noaste și-o zânit să măsoare, i-o răspuns Vasalie.

- No, amu tâte și le-a fa` și-acela ca a noaste, o zâs Ana.

- D-apoi, no, făcă-și-le, i-o răspuns Vasalie.

După o vreme Pătru iar o-ntâlnit-o pă Ana pă uliță. O luat-o de mână și i-o zâs:

-Tu-ți marea ta, Anucă, iar mi-ai dres-o, iar l-ai mânat pă Vasalie la șură și n-ai zânit tu, cum ne-o fost vorba. Noroc că iară m-am descurcat.

Iar Ana i-o zâs:

- No, ce să fac, dacă s-o dus el să bage de cină la marhă. Da știi ce? Haida, tu, deseară la noi în tindă, io m-oi duce să duc mâncare la porci și-om si acolo împreună, bine?

- Bine, bine, tu, Anucă, da vezi să nu mi-o dreji din nou, o zâs Pătru.

- Nu te teme, i-o răspuns Ana.

Sara, după ce și-o gătat treburile p-afară, Vasalie s-o desculțat, s-o dezbrăcat și s-o pus în pat să doarmă. Ana, care trebăluia ceva pân casă, i-o zâs lui Vasalie:

115.

Ei, lumuță, dorule,
Da și nuntași-s pe măsură,
Oameni faini de zița bună.

Performer Ileana Peter, 79
ani, Săliște, 2016

Strigături la petrecere:

116.

Fostu-mi-am mândru fecior
Și drăguțu mândrelor
Fost-am mândru și școlit
Da' mândrele m-o prostit.

Performer Ileana Peter, 79
ani, Săliște, 2016

117.

Și-a mé' mândră nu-i de
aici,
Că nu umblă cu opinci,
Umblă cu pantofi, sandale,
Fiindcă vre' si doamnă
mare.

Performer Ileana Peter, 79
ani, Săliște, 2016

118.

Bădișor cu păru creț,
Ce te ții așa măreț?
Numa' dealul de l-oi trece,
Oi găsi ca tine zece.

Performer Ileana Peter, 79
ani, Săliște, 2016

- Măi, Vasali, tu numa să te pui în pat știi!

- Da ce-i baiu, tu, Anucă? o întrebat-o Vasalie.

- În du ziderea ceie din tindă cu hâlbe la porci! Nu aștepta să le fac io pă tăte!

- Bine, Anucă, mă duc tumna amu. Cum coborî din pat, ieși în tindă, apucă zidirea cu hâlbe, ieși iute să le dăie la porci.

Pătru era-n tindă. Când l-o văzut pă Vasalie, s-o făcut după ușa de la tindă, să nu-l vadă. După ce Vasalie o ieșit afară cu zidirea-n mână, el o-ncuiat ușa de la tindă cu rigli, o intrat în ceie casă, o suflat loampa și s-o pus în pat lângă Ana, care între timp s-o pus și ie în pat la culcare. Vasalie, când o deschis cotețu' să dăie hâlbele la porci, i-o scăpat afară din coteț și de-abia o răușat să-i bage înapoi și să-i închidă. Deja picioarele-i erau înghețate de atâta alergătură ce-o făcut-o după porci, desculț, pân omăt. Când dă să intre-n casă, ușa-i încuietă. Străgă:

- Tu, Anucă, ce te-o apucat de-ai închis ușa? Hai deștide-mi că-s desculț și mni-o înghețat pticioarele de frig!

- Da cine ești tu?

- Io-s bărbatu-tău, hai, deștide-mi!

- Da de unde! Bărbatu' mneu i-n pat cu mine.

Înghețat de frig cum era, Vasalie s-o gândit ce să facă, și s-o hotărât să margă la nănașu-so care stăte a șaptea casă de la ei. Ș-o numărat casâle:” una, două, tri, patru, cinci, șasă, șapte. Aici trebe să șadă nănașu.” O bătut la ușă și-o intrat în casă. Când l-o văzut nănașu-so desculț și numa-n gate și-n cămeșă, iarna, afară-n frig, l-o luat și l-o pus iute lângă șpor să să-ncălza. L-o întrebat cum o ajuns așa gol la el, pă omătu' și frigu' de-afară, iar el i-o povestit cele întâmplare cu porcii când le-o dat de mâncare, cum i-o scăpat afară și, după ce i-o băgat în coteț, cum n-o mai nimerit casa. După ce s-o încălzât, nănașu i-o zâs:

- No, Vasali, haida că te-oi duce io acasă! L-o luat în cârcă să nu margă desculț pân omăt și l-o dus acasă, dar ușa era tăt încuietă. Atunci o străgat:

- Tu, Anucă, hai deștide, că ia, l-am adus pă Vasalie acasă înghețat de frig. Atunci, Anucă i-o răspuns din casă:

- Vai de mine și de mine, dumăta ai pă dracu' cel necurat în spate, că ia, bărbatu-i în pat cu mine. Când o auzât una ca asta, nănașu' o dat cu Vasalie de tăitor și-o luat-o la

119.

Te gândești bade, gândești,
Că masa nu stă într-un picior
Și lumea într-un fecior.
Masa stă-n patru picioare
Și feciori mai sunt sub
soare.

Performer Ileana Peter, 79
ani, Săliște, 2016

Strigături de petrecere (fete)

120.

Ei hai și iară hai,
Dragu-mi-i unde am venit,
Cu cine m-am întâlnit.
Și-apoi lume dorule.

Performer Ileana Peter, 79
ani, Săliște, 2016

fugă acasă. Afară frig, el gol, ba amu-l mai dureu și coastele de la lozitura de la tăitor, ce să se facă? S-o dus în grajd și s-o băgat în iezle-n fân, unde-o durnit până dimineață, când cu noapte-n cap, Ana o mărș la grajd să bage fân la marhă. O intrat în șură, o împlântat furca într-o pală de fân, și când o băgat furca cu fân în iesle, l-o înțăpat cu furca-n pticior pă Vasalie, iar el o strigat:

- Ioi!

Atunci Ană l-o luat la tri păzăște:

- Da aicea ești? Unde-ai umblat tăta noaptea? Să-ți sie rușâne!⁹

121.

Ei hai și iară hai,
Dragu-mi-i unde-am intrat,
Cu cine m-am adunat.
Și-apoi lume dorule.

Performer Ileana Peter, 79
ani, Săliște, 2016

122.

Ei hai și iară hai,
C-am zinit la oameni buni,
Nu ne-om duce până luni.
C-am zinit la oameni dragi,
Nu ne-om duce până marți.

Performer Ileana Peter, 79
ani, Săliște, 2016

123.

Ei hai și iară hai,
Unde oamenii nu-mi plac,
Nici în casă nu mă bag.
Unde oamenii-mi plăceau,
Zori de ziuă se făceau.

Performer Ileana Peter, 79
ani, Săliște, 2016

⁹ Performer Ioan Tupiță a Grigoriți, Mara, 80 ani, 2012.